సద్గతి

"బహదూర్ సారు యిరవయ్యేండ్లుగా వీళ్లింట్లోనే బాడుగకుండాడు. యీ సంగతి చెప్పంగానే చక్కానాతో యెలబారి వచ్చేసినాడు" అంటూ తనతోబాటూ పట్టణం నుంచీ స్కూటర్లో వచ్చిన కొత్త వ్యక్తిని పరిచయం చేశాడో యువకుడు.

లావుగా, యెర్రగా, బట్టతలతో, కొమ్మల్లో అరమగ్గి రాలడానికి సిద్ధంగా వున్న రామసీతాఫలం పండులా కనిపిస్తున్న ఆ వ్యక్తి గబగబా వరండాలో పడుకోబెట్టిన భౌతిక కాయం దగ్గరికి నడిచాడు.

వరండా అరుగుపైన బహదూర్ శరీరం నిద్రపోతున్నట్టే కనిపిస్తోంది. ఆయన పెదవులు చిత్రంగా వంపుతిరిగి, యెదురుగా నిల్చున్న మనిషిని పలకరిస్తున్నట్టే వున్నాయి. ఆయన తొడుక్కున్న తెల్లటి దుస్తులపైన చలువ చేసిన గుర్తులు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. తెలుపూ నలుపూ కలగలసిన ఆయన ఉంగరాల జుట్టు యిప్పుడే దువ్వుకున్నట్టు కుదురుగా వుంది. ఆరడుగుల పొడవున్న ఆయన శరీరానికి వరండా అరుగు చాలడం లేదు. ఉదయమే కట్టి సిద్ధం చేసినట్టున్న పూలమాలలు రెండు ఆయన శరీరంపైన తాజాగా వెలిగిపోతున్నాయి.

శవం దగ్గర నుంచీ యింటి ముందు కట్టిన షామియానా నీడలో కొచ్చాక "యెట్లా జరిగింది?" అని ప్రశ్నించాడు పట్టణంనుంచీ వచ్చిన యింటి గల్లాయన.

"పొద్దన మా గోడగడియారం తొమ్మిది గంటలు గొడతా వుండంగా మా యింటికొచ్చినాడు బహదూర్ సారు. నా భార్య తెచ్చిచ్చిన పాలు ప్రియంగా తాగేసి గోడకేసి ఆనుకుని కళ్ళు మూసుకున్నాడు. అలిసిపోయి తూగతావుండాడేమోనను కుంటిని. కానీ యెంచేపుటికీ కళ్ళు తెరవకపోయే సరికి వొళ్ళుపట్టి కుదిపి చూస్తిని. అట్లనే కిందికి వాలిపోయినాడు" అన్నాడో అరవయ్యేళ్ళ వ్యక్తి బొంగురు పోతున్న గొంతుకతో. దాదాపుగా అంతే వయసున్న మరోవ్యక్తి అతడి దగ్గరికొచ్చి "ఈ వూరి మణేగారుగా చెప్తావుండాను.

వొరేయ్ రాఘవరెడ్డీ! బహదూర్‌సార్ బంధువులెక్కడుండారో ఆ యింటిగల్లాయననైనా అడిగి తెలుసుకో. ముందుగా వాళ్ళకు కబురు పంపించేది మన బాధ్యత" అన్నాడు.

"యిరవయ్యేండ్లుగా మా యింట్లోనే బాడుగ కుండాడు బహదూర్‌సారు. పగుల్లో ప్రాక్టీసుకు పోతాడు. రాత్రుల్లో పండుకునేదానికి మాత్రమే యిల్లు. వొంటిమనిషి. యెక్కడ్నో కేరళ రాష్ట్రంలో పాలఘాట్ దగ్గిర వాళ్ళ స్వగ్రామమని చెప్పినాడు. అయితే ఆయన ఆ వూరికి పోయిందీలేదు. ఆయన కోసరం అక్కడినుంచీ యెవురూ వచ్చిందీ లేదు. మా యింట్లో వాళ్ళకు మందులిచ్చినప్పుడు యెంత బలవంతం చేసినా ఫీజు తీసుకునేవాడు గాదు. అయితే ఆ రుణమిట్ల తీర్చుకోవాల్సి వుందని నాకు తెలియలేదు. యీ నాటికి ఆయనకు మిగిలిన స్వంతకాపు నేనొక్కణ్ణేనని తెలుస్తావుంది. పుణ్యమో, పాపమో తగులుకున్నాక తప్పదుగదా. ఖర్చంతా నేనే పెట్టుకుంటాను. దానం యీ వూళ్లోనే చేసేయండి" అన్నాడు యింటిగల్లాయన.

"నేననే మనిషి బతికుండంగా బహదూర్‌సారు అనాధెట్లవతాడు?" అంటూ హూంకరించాడు రాఘవరెడ్డి. "మా యింట్లో ప్రాణం పోయిన మనిషిని దానం జేసేదానికి యింకొకరు చందాలియ్యాల్సిన అగత్యమేం లేదు. ఆ పని జేసేదానికి కూడా పుణ్యం జేసుండాల. అసలింత యిల్లుండంగా పీనిగను బయట వరండాలో పడేయద్దని చెప్పినానా లేదా నేను? వూరికి మణేగారనే సాకుతో యీ నారాయణరెడ్డి నా మాట పడనియ్యలేదు"

"మంచి గడియలో ప్రాణంపోకుంటే యింటిని మూతేయాల్సి వస్తిందని హెచ్చరించి నాను. విన్నా వినకపోయినా చెప్పేది నా బాధ్యత" అన్నాడు మణేగారు నారాయణరెడ్డి ముఖం ముడుచుకుంటూ.

అతని మాటలు చెవిన బడనట్టుగా రాఘవరెడ్డి "వొరే రాజశేఖరా! మన సేద్యగాడు వెంకటోడు యెక్కడుండాడో చూడు" అంటూ కేకేశాడు.

కాస్సేపటి తర్వాత చిరుగుల పంచపైన ముతక బనీను తొడుక్కున్న నల్లటి ఆకారమొకటి అతడి ముందుకొచ్చి నిల్చుంది.

"మీ మాలపల్లికి పోయి పలకలు గొట్టే మనుషుల్ని రమ్మను. పోతా పోతా ఆ చాకలోడ్నీ మంగలోణ్ణీ యిక్కడున్నట్టుగా రమ్మను. ఆ కుమ్మరోళ్లింటికి పొయ్యి కొత్తకుండలు తెమ్మను. తలారోణ్ణి పట్టుకోని యిద్దర్ని నూకాలమ్మ గుట్ట పక్కకు తీసుకుని పోయి గుంత తవ్వమను. గుంత పొడుగ్గా ఆరున్నర అడుగులకు తక్కవగాకుండా వుండాల. తక్కవగా వుంటే వాణ్ణి అక్కడ్నే యెగిసెగిసి తంతానని జెప్పు. మీ నడిపోడ్నీ, చిన్నోడ్నీ మా తోపుకాడికి

పోయి రెండు పెద్ద యెదుర్లుగొట్టకరమ్మను. మధ్యానమైపోతా వుంది. రావుకాలం రాకముందే కార్యం మొదులుబెట్టాల....” అంటూ పురమాయించాడు రాఘవరెడ్డి.

వెంకటోడు తలగోక్కుంటూ కదలకుండా నిల్చున్నాడు.

“మా యిండ్లల్లో పీనిగలేస్తే మీకు ఆనందం. తాగేదానికి దుడ్డియ్యకుంటే కట్టు కదిలి సావరు మీరు” అని విసుక్కుంటూ రాఘవరెడ్డి తన గాడా గుడ్డ బనీను జేబులోంచీ రెండు నోట్లు పైకి తీసి వెంకటోడి చేతుల్లోకి పడేశాడు.

పక్కింటి యువకుడొకడు శవం తల దగ్గర శేరువడ్లుపోసి, దానిపైన ప్రమిద వెలిగించాడు. మరో ముసలాయన శవం చేతులు రెండింటినీ పొట్టపైకిలాగి దారంతో కట్టేశాడు. కాలి బొటనవ్రేళ్ళు రెండింటినీ మరో చిన్నదారంతో కట్టేశాడు. యింకోవ్యక్తి చెక్కపేళ్ళు కొన్ని తీసుకొచ్చి యింటికెదురుగా మంటని రగిలించాడు.

తూర్పువైపునించీ యిండ్ల పైకప్పుల్ని దాటి పైకొచ్చిన సూర్యుడు నీడల్ని నిగుడిస్తున్నాడు. షామియానాకింద జనసమ్మర్దం పెరుగుతూనే వుంది. యెక్కడి పొలం పనుల నక్కడే వదిలిపెట్టి వచ్చిన వ్యక్తుల దుస్తులన్నీ మట్టిగొట్టుకుపోయి వున్నాయి. వస్తున్న ప్రతి వ్యక్తీ మరికొంత నిశ్శబ్దాన్ని మోసుకొస్తున్నట్టుగా షామియానా క్రింద నిశ్శబ్దంగా నిల్చుని చేతులు జోడిస్తున్నారు. తెలుపూ నలుపూ బురకాలు తొడుక్కున్న ముస్లిం స్త్రీలు కొందరు వో మూల నిలబడి గుసగుసలు పోతున్నారు. శవంపైన పూలమాలల బరువు పెరగడంతో, కొన్నింటిని తీసి పక్కన పెడుతున్నారు.

మదీనా సప్లయర్సనే పేరున్న ప్లాస్టిక్ కుర్చీనో దాన్ని లాక్కుని రాఘవరెడ్డి షామియానా నీడలో కూర్చున్నాడు. పక్కన కూర్చున్న యువకుడొకడు “అరవై దాటుంటుందా వయస్సు?” అని ప్రశ్నించాడు. పక్కింటి నుంచీ వచ్చిన కాఫీ గ్లాసును చేతికందుకుంటూ రాఘవరెడ్డి తల అడ్డంగా వూపాడు. “కాయ వాటం మనిషి. చూస్తే అంత వయసని తెలియదు. యెప్పుడో రాజశేఖరుడు పుట్టేదానికి ముందు మనూరికి రాబట్టినాడు” అన్నాడు.

“నాకు బాగా గెవనముంది. మనూరి చింతలొంకలో అచ్చయ్య కొట్టుకోని పోయిన సమత్సరం లోనే బహుదూరుసారు మనూరికి వచ్చింది” అంటూ అందుకున్నాడు పక్కన కూర్చున్న గడ్డం సాహేబు. “యెర్రరంగు తోలుతిత్తి సైకిలుకు తగిలించుకోని వీధుల్ని చుడతా, బేదిమాత్రలు అమ్మతావున్నాడు. పేరుకు అమ్మకమనే మాటేగానీ యెప్పుడూ యింత యియ్యి అని కరాకండీగా దుడ్డు వసూలు జేసినోడు గాదు. యిచ్చినోడ్నీ, యియ్యనోడ్నీ వొకేరకంగా పలకరించేవాడు....”

"మా చిన్నప్పుడీవూర్లో వైద్దుగుడనేవాడే లేడు" తెల్లబడిన గడ్డం సవరించుకుంటూ మరో ముస్లిం పెద్దాయన చెప్పుకుపోసాగాడు. "అప్పుడీవూరికి రావాలంటే వుత్తరాన కాబోలులో బస్సుదిగి నారిగాని కనమ దోవలో పడతా లేస్తా నడుచుకోని రావాల్సిందే. దక్షిణానుండే చింతలొంకకు ఇప్పుడైతే బ్రిడ్జీ గట్టినారుగానీ అప్పుడు వానొచ్చి వంక సాగిందంటే ఆపక్కకూ యీ పక్కకూ రాకపోకలంతా బందయిపోతా వుండింది. తూర్పువాక నుండే అరేటి చెరువూ, పశ్చిమానుండే బంగారయ్య కుంటా యెప్పుడూ నీళ్ళతో తొణికిసలాడతా వుండె. అస్సలు బహుదూరుసారు సైకిలుపైన టౌన్నుంచీ మన వూరికి తిరిగీ తిరిగే మన కనం రోడ్డు సదరమయ్యిందని మాసావాస కాపులు చెప్పుకుంటావుండిరి."

"టీచరుద్దోగానికి రాజీనామా యిచ్చేసి మన సహదేవయ్య ఆరెంపీ బోర్డుగట్టింది గెవనముండాదా నీకు పాచ్చా సాహేబ్?" అంటూ అడ్డు తగిలాడు రాఘవరెడ్డి. "అప్పుట్లో యీ యిలాకాకంతా ఆయనే పెద్ద ధన్వంతరిగా పేరుమోసినాడు. అయితే మా రాజశేఖరుడు మూడునెలల బిడ్డగా వున్నప్పుడు, వానికి పెద్ద జరమొచ్చినప్పుడు, సహదేవయ్య కూడా చేతులు పైకెత్తేసినాడు. యెన్ని మాత్రలు మింగించినా, యెన్ని యింజెక్షన్లు పొడిసినా గుణం గాలేదు. బిడ్డను వొళ్ళో పండబెట్టుకోని మా ఆడోళ్ళు వొకటే యేడవటం. వీధిలో యెవురో మాట్లాడుకుంటావుంటే బహుదూర్ సార్ చెవిలో బడిందీ సంగతి. చక్కా మా యింటికొచ్చేసినాడు. చన్నీళ్ళతో బిడ్డ వొళ్ళు తుడిచినాడు. ఆవగింజలంత మాత్రలు తీసి బిడ్డ నాలికపైన పెట్టినాడు. చిన్న యింజెక్షనేసినాడు. అరగంటలో బిడ్డకు చెమట్లు బోసినాయి. ఆపైన వూర్లోకి పెద్ద పెద్ద చదువులు చదువుకున్న డాక్టర్లొచ్చి ప్రాక్టీసు పెట్టినారు. అయితే మేం మాత్రం బహుదూర్ సారు చేతి మందులు తినే బతికి బట్టగట్టినాము. యింకపైన మా అతీగతీ యెవురు పట్టించుకుంటారు?" చివరికొచ్చేసరికి విషాదంతో మాటలు పెగలక పోవడంతో రాఘవ రెడ్డి గొంతు మూగబోయింది.

"మా ఆడోళ్ళు కాపురానికొచ్చిన కొత్తలో పెద్ద ఖాయిలా పడింది. పేటలో వుండే డాక్టర్ల గడపలన్నీ యెక్కి దిగేస్తిమి. మందులు తినీ తినీ అది మన్ను తిన్న పాము మాదిరి పడిపోయింది. అప్పుడొచ్చినాదయ్యా బహుదూరు సారు మా యింటికి..." యిప్పుడే జరుగుతున్న విషయం చెబుతున్నట్టుగా పాచ్చా సాహేబు ముందుకు వంగి చెప్పసాగాడు. "రెండు టానిక్కులు, గోలికాయంత లేహ్యం, మూడింజక్షన్లు..రెండే రెండు దినాల్లో మా ఆడోళ్ల రోగమంతా తీసి పక్కన బెట్టేసినట్టుగా మాయమైపోయింది. నేను సలాం జేసి యిన్నూరు రూపాయలు యిచ్చినాను. ఆ రోజుల్లో అది తక్కువ దుడ్డుగాదు. బహుదూర్‌సారు యాభై మాత్రమే తీసుకున్నాడు. అప్పుట్లో మూట వడ్లు యాభయ్యే" యీసారి పాచ్చా

సాహేబు బహుదూర్ శరీరం కేసి తిరిగి రెండు చేతులూ జోడించి నమస్కరించాడు. "అట్లాంటి వైద్దుగుణ్ణి యింగ జూల్లేము"

"రెండు కిలోమీటర్ల దూరముండే మా రైల్వేస్టేషను క్వార్టర్సుకు వచ్చి మమ్మల్ని పలకరించకుండా సారెప్పుడూ తిరుక్కోని పోలేదు. మా సెకెండు సన్‌కు టైఫాయిడు వచ్చినప్పుడు ఆయనే లేకుంటే మాకు వాడు దక్కి వుండడు. ఆ మధ్య డాక్టరు సహదేవయ్య కూతురికి మందిచ్చి గుణంజేసింది కూడా సారేనంట. వాళ్ళ కాంపౌండరు కృష్ణమూర్తి చెప్పినాడు" అంటూ స్టేషను మాస్టరు యూనిఫారంలో వున్న వ్య క్తి లోగొంతుకతో చెప్పుకుపోసాగాడు.

బజారు వీధినుంచీ మలుపు తిరిగి కాపువీధిగా మారిన రోడ్డుపైన జనసమ్మర్థం బాగా పెరిగిపోతోంది. షామియానా కింద గూటాలు కొట్టుకున్నట్టుగా నిలబడిపోయిన వ్యక్తులకు నీడ చాలడం లేదు. మదీనా సప్లయర్సు వ్యక్తులు మరో షామియానాను బిగించసాగారు.

అంతవరకూ షామియానాకో చివర్లో కూచుని నిరాసక్తంగా బీడీతాగుతూ వుండిన మణేగారు పైకిలేచి రాఘవరెడ్డి దగ్గరికొచ్చి "యీ యెలక్షన్లూ, పంచాయితీ బోర్డులూ వచ్చినాక వూళ్లో పెద్ద తలకాయొకడుండాడనే మాటే మరిచిపోయినారందరూ!" అంటూ నిట్టూర్చాడు. "కానీ చూస్తా గొమ్మునుండే దానికి నా చేతగావటం లేదు. బహుదూర్‌సారు పదిమందికీ మేలుజేసిన మనిషి. అట్లాంటాయన్ను శాస్త్ర ప్రకారంగా దానం జెయ్యాల. అప్పుడే ఆయన డైరెక్టుగా స్వర్గం జేరతాడు. యింటిగల్లాయన జెప్పిందాన్నిబట్టి చూస్తే ఆయనకు పెండ్లయినట్టు లేదు. ఆయనకు వొంటికట్టైతోనే పాడెగట్టాల"

పక్కన నిల్చున్న మరో ముసలాయన "అవునవున్రా రాఘవా! ఆయన యింటికి జ్యేష్ట సంతుఅయితే కాల్చాల. పూడ్చకూడదు" అన్నాడు.

"యిరవయ్యేండ్లకు పైగా యిల్లు బాడిగకిచ్చిన పెద్దమనిషికే ఆయన గురించిన అజాపజా తెలియకుండా వుండాది. ఆ వివరాలు మనకెట్ల తెలస్తాయి?" అని అడిగాడు రాఘవరెడ్డి కంగారుపడుతూ.

"బహుదూరు సారు మా యింటికెప్పుడొచ్చినా ప్రసాదం అడిగి పెట్టించుకోని తింటావున్నాడు. ప్రసాదానికి ముందు తీర్థమిచ్చినప్పుడు మూడుసార్లు దోసిట్లోకిపోసుకోని తాగిన తర్వాత, అరిచేతుల్ని తలపైకి కొండెక్కించేవాడు. ఆ మాదిరి సాంప్రదాయికంగా తీర్థం తీసుకునే వాడిక శూద్రులకు రమ్మంటే గూడా రాదు. ఆయన మా కోమిటోడో, లేకపోతే బాపనోడో అయ్యుండాల" అన్నాడో లావుపాటి నడివయసు వ్యక్తి. రెండు నిముషాల

సేపు యెదుటి వాళ్ళను పరకాయించి చూసిన తర్వాత "బాపనోళ్ళనూ, కోమిటోళ్ళనూ కాల్చేదే విధాయికం. శూద్రుల్నయితే పూడ్చేసినా పర్వాలేదు" అంటూ ముక్తాయించాడు.

అంతవరకూ షామియానా కటు చివర్లో యెవరితోనో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వుండిపోయిన సన్నటి రివట లాంటి వ్యక్తి తక్కుతూ తారుతూ మణేగారు దగ్గరికొచ్చి "నువ్వేమీ అనుకోకపోతే వొగమాటన్నా" అన్నాడు మెల్లగా. "ఆ మధ్యనోసారి నేను మా వడ్రంగం సామాన్లు అరువుజేసుకుంటా వుంటే బహుదూరు సారొచ్చి నాకంతవరకూ తెలియని విద్యలు యిలావిరిగా నేర్పించినాడు. పెద్దింటోళ్ళ కొత్తింటి పెద్దగడప తలుపులు చెక్కతా వుండినప్పుడు కొత్త డిజైన్లు నేర్పించినాడు. నువ్వేమైనా ఆచారేనా అని అడిగేస్తిని. ఆయన నవ్వుకుంటా యెలబారిపోయినాడు. మా విశ్వబ్రాహ్మనుల్లో నామదార్లూ, మోడీకార్లూ అని రెండు రకాల వాళ్ళుంటారు. నామదార్లు పీనిగను పాడెమీద పండేయరు. పల్లకీలో కుచ్చోనబెడతారు"

"అయితే యిట్లాంటప్పుడు దానమెట్ల జెయ్యాల్నో శాస్త్రాల్లో యేమయినా రాసుండారేమో పంచాంగం సామినడిగి చూడండి" అన్నాడు మణేగారు.

సూర్యుడు నడినెత్తిపైకి రావడంతో వీధిలో యెండ పెట్లగాస్తోంది. షామియానాల నీడలో స్థలం దొరకని వాళ్ళు యిరుగు పొరుగు యిండ్ల వసారాల్లో నులకమంచాలు వాల్చుకుని కూర్చున్నారు. ఆయా యిండ్లలోని గృహిణులు తమ యింటి వసారాల్లో కూచున్న వ్యక్తులకు మంచి నీళ్ళూ, నిమ్మరసాలూ పంపుతున్నారు.

"తెల్లారినుంచీ మంచినీళ్ళయినా తాగలేదు. రెండు మెతుకులు తినకపోతే శోషొచ్చి పడిపోతావు. మణేగారింటి దగ్గర్నుంచీ కారియర్ వచ్చింది. వచ్చి తిను" అంటూ వో పెద్దాయన రాఘవరెడ్డిని ప్రాధేయపడసాగాడు.

"కొంచెమట్ల దూరం వస్తావాన్నా?" అంటూ వో వ్యక్తి మణేగారు దగ్గరికి వచ్చాడు. నారాయణరెడ్డి చుట్టూ తలతిప్పి చూశాక పైకి లేచి షామియానా బయటికి నడిచాడు. వీధి కరెంటుస్థంభం దగ్గరికి వచ్చాక ఆగి యేమిటన్నట్టుగా అతడికేసి చూశాడు. అతను మణేగారి చెవిదగ్గరికి వంగి "బహుదూర్ సారు మనూరికెప్పుడొచ్చినా చెరువు కిందుండే మాలపల్లెకు పోకుండా తిరిగి పొయ్యింది లేదు. అక్కడుండే బీదాబిక్కీ జనమంటే మనకంటే యెక్కువ అక్కర ఆయనకు. వాళ్లిండ్లల్లో పెండ్లీ దేవర్లు జరిగినప్పుడు యినాములిస్తావున్నాడు. వాళ్ళూర్లో జాతరలు జరిగినప్పుడంతా ఠంచనుగా హాజరైపోయేవాడు. ఆయన అగ్రకులస్థుడైతే కులాన్ని రగస్యంగా పెట్టాల్సిన పనేముండాది?" అన్నాడు గొంతును బాగా మంద్రస్థాయికి చేర్చుతూ.

తర్వాత "యీ మాట ముందే చెప్పుదామను కుంటిని. కానీ నోరు రాలేదు. యిప్పుడు చెప్పకపోతే పాపం గట్టుకోని పోతానేమోనని భయమేసింది" అన్నాడు అదోలా నవ్వుతూ.

మణేగారు విసుగ్గా "అయితే యిప్పుడేం జేద్దామంటావురా వెంకట్రాయులూ?" అని ప్రశ్నించాడు.

"ఆ మాట నన్నడిగితే నేనేం జెప్పేదన్నా? నువ్వే ఆలోచించి చూడు" అంటూ దూరంగా వెళ్ళిపోయాడు వెంకట్రాయులు.

మణేగారు అన్యమనస్కంగా షామియానాలోకి నడిచి వచ్చి రాఘవరెడ్డికేసి కదిలాడు. సరిగ్గా అదే సమయంలో "పీనిగకు కట్టేదానికి కొత్తపంచ, కొత్త గుడ్డలు కావాల" అంటూ వో యువకుడు రాఘవరెడ్డి దగ్గరికొచ్చాడు.

"దానికి నేను దుడ్డిస్తానుండు రెడ్డీ" అంటూ పాచ్చా సాహేబు జేబులు తడుము కోసాగాడు.

రాఘవరెడ్డి అతడికేసి అదోలా చూస్తూ కనిపించని నవ్వునొకదాన్ని విసిరేశాడు. డబ్బు ఆ యువకుడి చేతికిచ్చాక "యెంతయినా పర్వలేదు. ఫస్టుక్లాసు గుడ్డలే కొనుక్కోనిరాపో" అన్నాడు.

పాచ్చాసాహేబు ముఖం ముడుచుకున్నాడు.

రాఘవరెడ్డి ముఖంలో యీసారి పెద్ద వెలుతురు తెర కదలాడింది. అతను కుర్చీలోంచీ పైకి లేచి బిగ్గరగా "రాజశేఖరా! పాతూర్లో వుండే మీ పెద్ద మామకూ, నేంద్ర గుంటలో వుండే మీ చిన్నాయనకూ, బండకాడపల్లెలో వుండే చిన్నతాతకూ ఫోన్లుజేసి చెప్పు. మనింట్లో యింత పెద్దకార్యం జరిపిస్తావున్నప్పుడు వాళ్ళకు తెలియజెయ్యకుంటే మర్యాదగా వుండదు. రావుకాలం లోపల రమ్మని జెప్పు" అంటూ కేకేశాడు.

షామియానా ముందు జీపొకటి ఆగడంతో రాఘవరెడ్డి అటుకేసి తిరిగి చూశాడు. జీపులోంచీ దిగుతున్న వ్యక్తిని చూడగానే "అరరే! యెమ్మెల్యే దామోదరనాయుడికప్పుడే యీ సంగతి తెలిసిపొయ్యిందే!" అంటూ క్రేంకారం చేశాడు. తన అనుచరుడు మోసుకొచ్చిన పెద్ద పూలమాలను శవంపైన వేసిన తర్వాత, దామోదరనాయుడు నమస్కరిస్తూ కాస్సేపు అక్కడే నిల్చున్నాడు. తర్వాత కాస్త పక్కకు కదిలి రాఘవరెడ్డితో సమాచార సేకరణకు పూనుకున్నాడు. రెండు నిముషాల తర్వాత గబగబా ముందుకు కదులుతూ యెదురైన వ్యక్తులకంతా నమస్కారాలు చేయసాగాడు. మరో నిముషం తర్వాత అతనెక్కిన జీపు కదిలేసింది.

ముఖం చిట్లించుకుని జరుగుతున్న తతంగాన్నంతా గమనించిన తర్వాత "రాఘవరెడ్డికి పట్టపగ్గాల్లేకుండా వుండాది. యెమ్మెల్యే చుట్లా యెట్ల తిరగతావుండాదో చూడు" అంటూ పక్కనున్న వ్యక్తి దగ్గర మొరబెట్టుకున్నాడు పాచ్చా సాహేబు.

మరో బీడీని రగిలిస్తూ కూచున్న మణేగారు నారాయణరెడ్డి, షామియానాముందు స్కూటరొకటి వచ్చి ఆగడంతో తలపైకెత్తి చూశాడు.

"పెద్దనాయినా! యీయన బహదూర్ సారు ఫ్రెండు. పేరు షాహుల్ సాబు. టౌను కో ఆపరేట్ బ్యాంకులో క్లర్కు" అంటూ తనతోబాటూ వచ్చిన వ్యక్తిని మణేగారుకు పరిచయం చేశాడో యువకుడు.

ఆగంతకుడు అరుగుపైనున్న శవం దగ్గరికెళ్ళి నిల్చుని గుడ్లనీళ్ళు కుక్కుకున్నాడు. రెండు నిముషాల సేపు కుళ్ళి కుళ్ళి యేడ్చాడు. ఆ తర్వాత రుమాలుతో ముఖం తుడుచుకుంటూ దూరంగా వచ్చి, అంతసేపూ యేడ్చిన వ్యక్తి తాను గాదన్నట్టుగా చిత్రంగా చిరునవ్వు నవ్వేశాడు. "క్షణం తీరిక తీసుకోకుండా, బతుకంతా బీదాబిక్కీ జనాలకు మందులిస్తా సేవజేసినాడు. అయితే యెంత బిజీ పనులున్నా రంజానుకూ, బక్రీదుకూ మాత్రం నమాజుకు వచ్చేది తప్పించలేదు. గొప్ప పున్యాత్ముడు. అందుకే అంత సులభంగా అల్లా పిలుపు వచ్చేసింది" అన్నాడు స్వగతంలా.

పక్కన కుర్చీలో కూర్చున్న పాచ్చా సాహేబు వులిక్కిపడ్డాడు. వుత్కంఠ నాపుకోలేక పైకిలేచి నిల్చుంటూ "యేంది బాయ్! మళ్లా చెప్పు. బహదూర్ సారు నమాజు కొస్తావున్నాడా?" అని అడిగాడు.

"చానా సంవత్సరాలకు ముందు వొకతూరి యీద్గా దగ్గిర బిక్షగాళ్ళకు చిల్లర పంచతా నాకు పరిచయమైనాడు బహదూర్ సారు. అప్పటినుంచీ ప్రతి రంజానుకూ, బక్రీదుకూ మా యింటికి దావత్‌కు రావల్సిందేనని పట్టుబట్టినాను. యెన్ని పనులున్నా పండగలప్పుడు మాత్రం యీద్‌గా దగ్గర నమాజు చేస్తే మంచిదని చానాసార్లు చెప్పినాను. అన్నాడు షాహుల్ సాహేబు.

"ఆమాట చెప్పు! ఆయన నొసట్లో అంత పెద్ద మచ్చ అగుపించినప్పుడే డౌటొచ్చింది. అయితే కొన్ని వూర్లల్లో చిన్న బిడ్డలకు వాయువొచ్చినప్పుడు గరిటెతో నొసట్లో కాలస్తారని యెవురో అంటే అదే నిజమనుకుంటిని." మాట్లాడుతూనే గబగబా రాఘవరెడ్డి దగ్గరికి నడకే పరుగుగా కదిలాడు పాచ్చాసాహేబు. "రెడ్డీ! కొంచెం నా మాట విను. బహదూరు సారు ముసల్మానంట. సాటి సాయిబుకు ప్రాణం బోతే ఘోరీజేసే పుణ్యం నాకు దక్కాలని రాసి పెట్టుండాది" అంటూ రొప్పసాగాడు పాచ్చాసాహేబు.

షామియానాకవతల, యెదురింటి ప్రహరీగోడ పక్కన, యెండలో కూర్చుని వెదురును బద్దలుగా చీలుస్తున్న రాఘవరెడ్డి సేద్యగాడు వెంకటోడు, వులిక్కిపడ్డాడు.

* * *

మసీదు వీధిమలుపు వరకూ మళ్లీ వోసారి పరీక్షించి చూసింతర్వాత "హజరత్తుకోసరం పోయిన ముస్తఫాగాడు అయిపులేడు. నువ్వొకసారి చూసిరాపోరా సులేమాన్" అని హెచ్చరించాడు పాచ్చా సాహేబు.

యింటికీ యింటికీ మధ్య స్థలం వదలకుండా వుమ్మడి గోడలపైన వరసగా కట్టిన మట్టిమిద్దెల మధ్య మసీదువీధి యిరుకిరుకుగా కనిపిస్తోంది. వీధి కిరువైపులా వసారాల్లో కట్టిన పాత గోతం పట్ట పరదాల నీడల్లో చాలామంది కుక్కి మంచాలపైన ఆసీనులైవున్నారు. వోయింటిముందు 'మదీనా మోదీన్ సాహేబు సప్లయర్సు' అన్న పేరున్న షామియానా గాలికి రెపరెపలాడుతోంది.

యెదురింటి వరండాలో ప్లాస్టిక్ కుర్చీలో కూర్చున్న రాఘవరెడ్డి, మణేగారు నారాయణరెడ్డి కేసి దీనంగా చూస్తూ "పీనిగను యిక్కడికి తెస్తానే మోదీన్‌గాడు పుట్టి మునిగిపోయినట్టుగా షామియానా గూడా యిప్పేసినాడు. చాలనిదానికి ఆ సాయిబుల పిల్లోళ్ళు శవానికేసిన పూలదండలంతా అక్కడ్నే దిగ్గొలికేసినారు" అన్నాడు.

పక్కన మరో కుర్చీలో కూర్చున్న గడ్డపు వ్యక్తి "మా యిండ్లల్లో చచ్చిపోయిన వాళ్ళపైన రంగురంగుల పూలు యెయ్యరన్నా! అంతగా అయితే డోలాపైన మాత్రం మల్లెపూలు యేసుకోవచ్చు" అన్నాడు. ఆ తర్వాత పక్కకు తిరిగి "పినపెద్దయినా నేనెప్పుడనంగా యిక్కడికొచ్చినాను? యిప్పటికి యిద్దురు పెద్దమనుషులు మాత్రమే వచ్చినారు. మిగిలిన జమాత్తంతా యెక్కడ? నల్లాంపల్లి ఖాదరు సాబునూ, కొక్కింటి పీరూ సాబునూ, బిన్నారమ్మని చెప్పి పంపించండి" అని కసురుకున్నాడు.

"వాళ్ళిద్దురూ పొద్దన్నే కాపువీధిలో పీనిగను చూసేసి పొయినారు చిచ్చా! అడమాణం తోటలు చూసేసి రావాలని బండపాకాలకు పోయినారంట. వాళ్ళను పిలుచుకోని రమ్మని యిద్దురు పిలకాయల్ని సైకిళ్ళపైన తరిమినాను" అన్నాడు మరో గడ్డపు సాహేబు బొంగురుపోతున్న గొంతుకతో యేడవబోతూ.

"అదేరా కరీముల్లా వద్దని చెప్పింది" పినపెద్ద కసురుకున్నాడు. "నీ కొడుక్కు మందిచ్చి బతికించి మేలుజేసినాడని చెప్పి బహుదూర్‌సార్‌కు చావురాకుండా వుంటిందా? అంతా అల్లాదువా! యెంత దగ్గిరోళ్ళు చచ్చిపోయినా యేడవకూడదు. చావంటే అల్లాదగ్గిరికి పొయ్యేముందు నలభై దినాలు ఘోరీ లోపల యెదురు చూసేది మాత్రమే. అందురూ

ఖబరస్థానుకు పోవల్సిందే. ఖురాను చదివినోళ్ళు యెన్నిసార్లు చెప్పినా ఆడోళ్ళు బొరోమని యేడస్తానే వుంటారు. నువ్వు మొగోడవునా గాదా ఆ సంగతి చెప్పు ముందు.”

దుఃఖం మింగుకోవడం కోసం కాస్సేపు గ్రుక్కిళ్లు మింగిన కరీముల్లా, కాస్సేపటి తర్వాత పెద్దగా నిట్టూరుస్తూ “సాయిబనేవాడు యెట్ల బతకాల్నో అట్ల బతికినాడు బహుదూర్‌సారు. ఆయన చేసిన మేలు ఆయనకు అల్లా దగ్గిరిదాకా దీపం పడితింది” అన్నాడు.

అతడి మాటలకు తలపంకిస్తూ పక్కకు తిరిగిన పినపెద్ద, వీధిలో వస్తున్న వ్యక్తికేసి వురిమిచూశాడు. “యేమజరత్తూ! యెప్పుడనంగా చెప్పి పంపినాము? యిప్పుడా వచ్చేది?” అని అడిగాడు కోపంగా.

పొడవాటి జుబ్బాపైన నల్లటి గడ్డం వేలాడేసుకున్న ఆ యువకుడు “మధ్యానం అస్రి నమాజు అవతానే మగ్రిబ్ నమాజు లోపల తిరుక్కోనొచ్చేద్దామని మంగళంపేటకు యెలబారినాను. యింతట్లో మనిషొచ్చినాడు. బస్టాండునించీ యిట్లే వస్తావుండాను” అన్నాడు.

హజరత్తు గొంతు వింటూనే పాచ్చాసాహేబు వరండాలోంచీ లేచి గబగబా వీధిలోకొచ్చాడు. “జనాజాకు యింట్లో వుండే పాత సామాన్లేమీ వాడగూడదంటగదా! కావాల్సిన సామాన్ల లిస్టు జల్దీగా రాసియ్యిబాయ్. బజారునించీ తెప్పిస్తాను” అన్నాడు.

“బహదూర్‌సార్‌ను చూస్తే యెర్రంగా షేకుల్ని జూసినట్టే వుంటాది. లిస్టు యిలావిరిగా రాయి. దూదేకులోళ్ళకు రాసినట్టుగా రాయద్దు. యెంత ఖర్చయినా పర్వాలేదు. నేనిస్తాను” అన్నాడు పినపెద్ద దర్పంగా.

“అల్లా దువా వుంటే దుడ్డుదేముండాదిలే బాయ్! మా మోతీ దగ్గరికి డబ్బెప్పుడో యిచ్చేసి నాను. యిప్పుడు మనూర్లో మా దూదేకులోళ్ళు కూడా మీ షేకులకంటే పాకీగానే వుండారులే” అన్నాడు పాచ్చాసాహేబు ముఖం ముడుచుకుంటూ.

వసారాలోని కుర్చీలో కూర్చుని జాబితా రాస్తున్న హజరత్తు, మాటమార్చడం కోసమన్నట్టుగా “నీళ్ళు కాగినాయా?” అని అడిగాడు.

“పొయ్యిపైన రెండు పెద్దండాల నిండా నీళ్ళు మసలతా వుండాయి. నడవాలో వుండే జనాలనంతా బయటికి తరిమేసి జనాజాకుండే గోర్లన్నీ కత్తిరించేసినాము. బతికుండేటప్పుడు బహుదూర్ సారెప్పుడైనా షేవు జేసుకోకుండా కనబడినాడా చెప్పు? యీ పొద్దు మోటికలంత గడ్డం కనబడ్తావుంది. కొత్త రేజరు తెప్పించి గడ్డం గీసేసినాము. జౌళంగిడినించీ పది గజాల కొత్త గుడ్డ కూడా తెప్పించినాను. యింగ ఆయనకు నీళ్ళు

పోసేసి గుడ్డ చుట్టేస్తే సరిపోతింది" అంటూ వివరాలు వెల్లడించిన తర్వాత పాచ్చాసాహేబు ఠీవిగా చిరునవ్వు నవ్వేశాడు.

"గంధోళి కొంచెం యెక్కువగా రాయిబాయ్. దానికయ్యే ఖర్చు మాత్రం నాదే! కావాలంటే పాచ్చాసాహేబును ఆ దుడ్డుతో యింకొంచెం సెంటు జాస్తీగా తెప్పించమను" అన్నాడు పినపెద్ద. ఆ తర్వాత రాఘవరెడ్డికేసి తిరిగి "అదురుష్టం జేసుకున్నాడు గనకనే బహుదూర్‌సారు ముసల్మానుగా బుట్టి శుక్రారంనాడు ప్రాణం యిడిసిపెట్టినాడు. బార్జాక్ దాంకా ఖబర్‌స్థాన్‌లో నలభై దినాలుంటాడు. ఆపైన హోడిత్ అయినాంక డైరెక్టుగా స్వర్గానికే పోతాడు. ముసల్మాన్ల స్వర్గమంటే సటపటంమైందిగాదు. అక్కడ కళ్ళతో చూళ్లేనంత, చెవుల్తో యినలేనంత, గుండెకాయతో తూకమెయ్యలేనంత ఖుషామత్తు దొరుకుతుందని ఖురానులో దెబ్బగొట్టిచెప్పినారు. అక్కడ పెద్ద వంకల నిండా సారాయీ కల్లూ, యెండే పడని చెట్ల నీడల్లో కావాల్సినంత మంది అందమైన ఆడోళ్ళూ దొరకతారు..." అన్నాడు.

రాయడం ముగించాక జాబితాను పాచ్చాసాహేబుకిస్తూ "ఖురానులో వొకటి రాసుంటే మీరు రెండుగా చెప్తారెందుకు?" అంటూ విసుక్కున్నాడు హజరత్తు.

అతడి మాటలు చెవిన బడనట్టుగా "ఆ తోటోణ్ణి ఖబర్‌స్థాన్‌లో గుంతను తవ్వమని చెప్పినాను. నువ్వు రావుకాలం రాకముందే మజీదు కాన్నుంచీ డోలాను అంపించుబాయ్" అన్నాడు పాచ్చాసాహేబు.

"ముసల్మాన్లకు చెడ్డటైమనేదేమీ వుండదు. రావుకాలమని బేస్తవారం అసర్ నమాజుకు రావా నువ్వు?" అంటూ అతడికేసి వురిమి చూశాడు హజరత్తు.

అంతవరకూ చెవులు రిక్కించి వింటూ కూర్చున్న రాఘవరెడ్డి పెద్దగా నిట్టూరుస్తూ "పండగలప్పుడు నమాజుకు పొయినంత మాత్రన, నుదుట్లో నల్లంగా మచ్చ వుండినంత మాత్రాన, సాయిబని యెట్ల తేల్చిపారేస్తారు మీరంతా?" అంటూ మణేగారు నారాయణరెడ్డికేసి కొరకొరా చూశాడు.

అతడి చూపుల్ని తప్పించుకోవడం కోసం పక్కకు తిరిగిన నారాయణరెడ్డి, పక్కింటి వరండాలో వెంకట్రాయలు కనిపించేసరికి వులికిపడ్డాడు. "బహదూర్‌సారు వాళ్ళ వూరు గురించీ, బంధువుల గురించీ యెప్పుడూ యెందుకు ప్రస్తావన జెయ్యలేదు? దాంట్లో దాచిపెట్టాల్సిన సంగతులేముంటాయి? తొలీనుంచీ ఆయన్ని చూసినప్పుడంతా నాకీ అనుమానం వస్తానే వుంది" చెప్పుకు పోసాగిన మణేగారు వీధిలో జీపు వస్తున్న శబ్దం వినబడగానే మరోసారి వులిక్కిపడ్డాడు. జీపులో నుంచీ కిందికి దిగుతున్న వ్యక్తికేసి విసుగ్గా

చూస్తూ "యెప్పుడనంగా టౌనుకు పోయినోడివి! యిప్పుడా వస్తావుండావు మునీంద్రా?" అంటూ ప్రశ్నించాడు.

తనవెంట జీపులో వచ్చిన వ్యక్తి కేసి చూపిస్తూ "యీయన విలియమ్సని టౌన్లో చర్చిపాస్టరు. బహుదూర్ సారుండే వీధిలో వుండే పోస్టాఫీసులో విచారిస్తే సారు ప్రతినెలా ఆ చర్చికి దుడ్డు మనియార్డరు చేస్తావున్నట్టు తెలిసింది. ఆ చర్చికి ఫోన్ జేసి సంగతి చెప్పేసరికి పాస్టరు సరాసరి చర్చిదగ్గరికే రమ్మనాడు. అక్కడ్నించీ నేరుగా యిక్కడికే వస్తావుండాం" అన్నాడు మునీంద్ర.

తెల్లటి పాంటులోకి తెల్లటి షర్టును టక్ చేసుకున్న ఆ నల్లటి వ్యక్తి ముఖం చిట్లించుకుంటూ "బహుదూర్ నెలనెలా టంచనుగా టీతే పే జేస్తావున్నాడు. అంత పయస్ క్రిస్టియన్ను యింకెక్కడ చూడబోతాం?" అంటూ వాపోయాడు.

పక్కింటి వరండాలోంచీ "అదీ మాట! అంత డెడికేషనూ, ప్యూరిటీ యెంకెవరికీ వుండదని నాకు డౌటే! యింక దక్కదని ఆశలొదిలేసిన మా జాన్సన్ను కాపాడింది ఆయనేగదా! ఆయన్ను బర్రీ చేసే హానరు నాకు దొరికింది. అంతా ప్రభువు దయ" అంటూ స్టేషను మాస్టరు జాన్‌పాల్ వుత్సాహంగా అరవడం వినిపించింది.

"బహుదూర్‌సారు ముసల్మానే! కావాలంటే ఆయన నొసట్లో వుండే నమాజు మచ్చను జూడు" కోపంగా విరుచుక పడ్డాడు పాచ్చాసాహేబు.

"అదేమో నాకు తెలియదు. మా చర్చి రిసిప్టులపైన ఆయన సిగ్నేచర్లుండాయి. యివి డాకుమెంట్లు. కోర్టుకు పోయినా యివి మాత్రమే చెల్లతాయి" అన్నాడు పాస్టరు

మసీదు దగ్గరి నుంచీ 'డోలా'ను మోసుకొస్తున్న నలుగురు ముస్లిం కుర్రాళ్ళకేసి పాచ్చాసాహేబు నిరుత్సాహంగా చూడసాగాడు.

* * *

"బహుదూర్‌సారెప్పుడూ వొంటికి అతుక్కోని పోయినట్టుండే గుడ్డలే యేసుకుంటా వుండినాడు. యిప్పుడా లూజు చొక్కాలూ, పేంట్లల్లో పండుకోనుండే మనిషి ఆయనే అని దగ్గిరికి పొయ్యి చూస్తేనే గానీ తెలవదు" అంటూ వాపోయాడు రాఘవరెడ్డి.

పొద్దు వాటారుతూ వుండడంతో రైల్వేస్టేషను పక్కనున్న పొడవాటి నేరేడు చెట్లనీడలు క్వార్టర్సనబడే నాలుగు పెంకుటిండ్ల వరకూ వ్యాపిస్తున్నాయి. రైల్వేస్టేషను ముందున్న వొకే వొక రైల్వేట్రాకు దూరంగా వుత్తరం వైపున కనిపిస్తున్న చిన్న పల్లెటూరునుంచీ గుబులు గుబులుగా సాగి వచ్చి, స్టేషను ముందు నుంచీ దక్షిణ దిశకేసి పారిపోయి, కొండమలుపు దగ్గర మాయమౌతోంది.

ప్రొద్దునోసారీ, రాత్రి మరోసారీ, రోజుకు రెండుసార్లు మాత్రమే రైలు రాకతో మేలుకోవడానికి అలవాటుపడ్డ చిన్న రైల్వేస్టేషను అనుకోకుండా సంభవించిన హడవుడికి తట్టుకోలేక పోతున్నట్టుగా కంగారుపడుతోంది.

పెంకుటింటి వరండాలో చెక్కబెంచీపైన పడుకోబెట్టిన శవంపైన వుదయం కనిపించిన చిరునవ్వు వడలిపోయి వుంది. యింటిముందు కట్టిన మదీనా సప్లయర్ల షామియానా గాలి వీచినప్పుడల్లా శబ్దం చేస్తూ వూగుతోంది.

"ముసల్మాననే మనిషికి జిహాద్ తెలిసుండాల. బీదోళ్ళకు మేలు జెయ్యాలంటే మనవాళ్ళల్లో బీదోళ్లే కనిపించరా? తెలిసి చేసినా, తెలియకుండా దారి తప్పినా కాపిర్ కాపిరే" అంటూ గొణగసాగిన పిన పెద్ద, తన ముందుకు కాఫీ కప్పుల ట్రే రాగానే వోకప్పందుకున్నాడు. అతడి పక్కన కూర్చున్న రాఘవరెడ్డి కూడా వో గ్లాసు చేతికందుకుని ఆదరాబాదరాగా రెండు గుక్కలు జుర్రుకున్నాడు. యింతలో మణేగారు కిసుక్కుమని నవ్వడం వినిపించి, కంగారుపడుతూ తిరిగి చూశాడు. "ఆ కాఫీలు తెచ్చిందెవురో గమనించినావా?" అని అడిగినాడు మణేగారు. రాఘవరెడ్డి తెలియదన్నట్టుగా తల అడ్డంగా తిప్పాడు.

"మీ సేద్యగాడు వెంకటోడి చిన్నబామ్మర్ది సుబ్రమణ్యంగాడు. మనిండ్లల్లో అయితే వాడు మన పెళ్లోకి వచ్చి గిన్నె దూరంగా పట్టుకుంటే మన ఆడోళ్ళు మైల తగలకుండా చేతులు పైకెత్తుకుని సద్దిబోస్తారు. యిక్కడ వాడెంత ధైర్నంగా మనదగ్గిరికి కాఫీలెత్తుకోనొచ్చినాడో జూడు" అన్నాడు మణేగారు యెకసెక్కంగా.

రాఘవరెడ్డి కంగారుపడుతూ తన చేతిలోని కాఫీ కప్పును కిందపెట్టేయబోయాడు.

"సగం తాగేసినాంక కొత్తగా పోగొట్టుకునేదేమీ లేదులే! పైగా వాడిప్పుడు జాన్ సుబ్రమణ్యం" అంటూ మరోసారి నవ్వేశాడు మణేగారు.

యెటూ తోచకపోవడంతో రాఘవరెడ్డి తలగోక్కోసాగాడు.

"టాన్సవరు రానీయకుండా యీ స్టేషను మాస్టరు జాన్‌పాల్‌ను మనూర్లోనే పది పన్నెండేళ్ళుగా వున్నిచ్చిందే పొరబాటైపోయింది. చాలని దానికి యింకిద్దురు పోర్టర్లను గూడా వాళ్ళోళ్ళనే రప్పించుకున్నాడు. మెల్లింగా మన సేద్యగాళ్ళపైన వలేసినాడు. గుట్టకింద ఆ పొరంబోకు నేలకు పర్మిషను తెప్పించుకోని చర్చి గట్టించినాడు. యిప్పుడా మాలపల్లెలో సగం మంది అక్కడికే పోతా వుండారు" అన్నాడు మణేగారు కుర్చీలోకి మరింతగా చేరగిలబడి పెద్దగా ఆవులిస్తూ.

కళ్ళు మినకరిస్తూ రాఘవరెడ్డి జాన్‌పాల్ క్వార్టర్సుకేసి చూశాడు. శవం దగ్గర వెలిగించిన అగరొత్తుల పొగలు ముసురుకోగా పెంకుటిళ్ళు మాయమైపోతున్నట్టుగా

కాన్సేపూ, యిప్పుడిప్పుడే ఆకారాన్ని సంతరించుకున్నట్టుగా కాస్సేపూ కనబడుతోంది. వరండాలో శవాన్ని పడుకోబెట్టిన బెంచీ చుట్టూ కొంగులు తలలపైకి లాక్కున్న ఆడవాళ్ళు యెర్రంచు పుస్తకాల్ని వల్లిస్తున్నారు. గోడపైని కాలెండర్లో యేసుక్రీస్తు దయగా చూస్తున్నాడు. యింటిలోపలికీ బయటికీ నల్లటి మనుషులు బలాదూర్లు తిరుగుతున్నారు.

"బహదూర్‌సారుగూడా చూసేదానికి వీళ్ళ మాదిరిగా కన్వర్టెడ్ క్రిస్టియన్‌గానే కనిపిస్తావుండాడు" అంటూ మరోసారి వొళ్ళు విరుచుకున్నాడు మణేగారు. తర్వాత జాన్‌పాల్‌కేసి తిరిగి "యిప్పటికే పొద్దువాలిపోయింది. కొంచెం బిన్నాగా తెమిలించు" అంటూ తొందరచేశాడు.

నడుముపైన్నుంచీ జారిపోతున్న పాంటును పైకి లాక్కుంటూ "కాఫిన్ను త్వరగా అంపించమని టౌనుకు ఫోను జేసినాను. కాఫినుకు మంచి నగిషీలు జోడించమని చెప్పినాను. పైన నాణ్యమైన అద్దాన్ని బిగించమన్నాను" అన్నాడు జాన్‌పాల్.

"బతికినోళ్ళయితే అద్దంలో సుద్దులు జూసుకుంటారు. చచ్చిపోయినోళ్ళకు అద్దమెందుకు?" అన్నాడు మణేగారు వెటకారంగా.

జాన్‌పాల్ కూడా అలాంటి నవ్వునే ప్రతిఫలిస్తూ "కొన్ని దినాల తర్వాత బహదూర్‌సారు బంధువులెవరైనా వచ్చినారనుకోండి. అప్పుడు పిట్‌ను తవ్వించి, కాఫిన్ పైనుండే చిన్న చెక్క తలుపులు తెరిపించి, అద్దం గుండా బాడీ ముఖాన్ని చూపించచ్చు" అన్నాడు.

"పూడ్చేసిన శవాన్ని మళ్లా చూపించేదెందుకు? యిదేం అనాచారం?" అంటూ మణేగారు ముఖం చిట్లించుకున్నాడు.

"దూమ్స్‌డే అప్పుడు ప్రభువు పిలిస్తే చచ్చిపోయిన మనుషులంతా కాఫిన్లలోంచి లేచి నడుచుకోనొచ్చేస్తారు" అన్నాడు జాన్‌పాల్ గంభీరంగా. "సిమెట్రీలో పిట్‌ను తవ్వమని యిద్దర్ని పంపించినాను. టౌన్లో వుండే మా పాస్టరుకు ఫోనుజేసినాను. ఆయన రాగానే ఫ్యునరల్ సర్వీసు మొదలుపెట్టేస్తాను"

"మధ్యానం టౌన్నుంచీ వచ్చిన గురువుతోనే పని కానిచ్చేయగూడదా? దానికోసరం యింకో గురువు రావాల్నా?" అన్నాడు మణేగారు చిరాకుపడుతూ.

"మధ్యానం వచ్చింది పెంటకోస్టు చర్చి పాస్టరు. మాక్కావలసింది బాప్టిస్టాయన. మా చర్చిని యిక్కడ యిప్పుడిప్పుడే డెవలప్ చేస్తావుండాము. మాకు తొందర్లోనే పర్మినెంటు పాస్టర్ను అపాయింట్ చేస్తారు. అంతవరకూ మాకీ వెయిటింగ్ తప్పదు" అన్నాడు జాన్‌పాల్ ముసిముసినవ్వులు నవ్వుతూ.

మణేగారు విసుగుతో నొసలు చిట్లిస్తూ "యేం పర్వాలేదు. యీ గురువునే ప్రార్థన మొదులుపెట్టమను. బహుదూర్‌సారు చేరాల్సిన చోటులో తేడా యేమీరాదు" అన్నాడు.

జాన్‌పాల్ యీసారి మరింతగా సిగ్గుపడిపోతూ "భలేవాళ్ళండీ మీరు! మేము రిక్వెస్టు చేసినా ఆ పాస్టరు వొప్పుకోడు. ఆ కాడికి ఆయనే మేలు. భక్తసింగు గ్రూపు పాస్టరుగానైతే మా యింటి ఛాయలకైనా వచ్చుండడు" అనేశాడు.

అతడికేసి వురిమి చూస్తూ "బహుదూర్‌సార్‌ది మీ గ్రూపేనని నీకెట్ల తెలుసు?" అంటూ మణేగారు లా పాయింటు రాదీశాడు.

"ఆ సంగతి నాకు తెలియదుగానీ, నేనీ పని జరిపించాలంటే మాత్రం మా పాస్టరు వొప్పుకోవలసిందే. బహుదూర్‌సార్ లాంటి పయస్ క్రిస్టియనుకు డెత్‌రైట్స్ జరిపిస్తే వాళ్ళ పై ఆఫీసునుంచీ పెద్దమొత్తంలో ఫండ్సు వస్తాయని యీ పెంటకోస్టు చర్చి పాస్టరు పట్టుబట్టినాడు. నేను కూడా కొంచెం డొనేషను వసూలుచేసి పంపిస్తానని చెప్పి ఆయన కాళ్ళా వేళ్ళాబడి వొప్పించినాను..." అన్నాడు జాన్‌పాల్ యెవరో తరుముతున్నట్టుగా దూరంగా పారిపోతూ.

పెద్దగా శబ్దం చేస్తూ సుడిగాలొకటి స్టేషను ప్లాట్‌పారంపైన గింగిరాలు తిరుగుతోంది. క్వార్టర్సు వెనకాల కుక్కలు రెండు పెద్దగా కీచులాడుకుంటున్నాయి. షామియానా ముందున్న చింతచెట్టుపైన కాకులు పెద్దగా గోలచేస్తున్నాయి.

"ఆ మిద్దెంటోళ్ల మద్దిస్తాన్ని యీపొద్దు రాత్రికైనా తెంచేద్దామనుకుంటిని. యిక్కడ యెంతకూ దానం జరగటంలేదు" అని సణుగుతూ మణేగారు బహుదూర్ శవంకేసి విసుగ్గా చూశాడు.

"పెద్ద వుప్పరపల్లిలో మామిడితోట బేరం ఖరారయింది. యీపొద్దు సాయంత్రానికంతా అడ్వాన్సియ్యాలని మాట! లేటయితే తోటగల్లోడు మాటపైన నిలబడడేమోనని బయంగా వుంది" అన్నాడు పినపెద్ద పలవరిస్తున్నట్టుగా.

యింతలో మట్టిబాటపైన జీపొకటి దుమ్మును రేగ్గొడుతూ పరతెంచి రావడం గమనించి పైకిలేచి "అదో, వచ్చేస్తావుండాదిలే" అంటూ వుత్సాహంగా కేకేశాడు.

జీపు క్వార్టర్సు ముందు ఆగీ ఆగక మునుపే జాన్‌పాల్ "కాఫిన్...పాస్టర్..." అని కలవరిస్తూ ముందుకు పరిగెత్తాడు.

జీపులోంచీ కిందికి దిగిన వ్యక్తి "బహదూర్‌బాడీ యెక్కడ?" అని అడిగాడు. చేతిని క్వార్టర్సు కేసి చూపుతున్న జాన్‌పాల్ వైపుకు సూటిగా చూస్తూ "బహుదూర్ తన శరీరాన్ని మా కాలేజీకి డొనేట్ చేసినాడు. మీరు బాడీనిస్తే తీసుకెళ్ళిపోతాము" అన్నాడు.

"హౌజిట్ పాజిబుల్! ఆయన పయస్ క్రిస్టియన్. ఆయన్ను బర్రీ చేయాల్సిందే" అంటూ గొల్లుమన్నాడు జాన్‌పాల్.

"ఆ పాస్టర్ కొడుకు యేదో పనిపైన మా మెడికల్ కాలేజీకొచ్చి, యీ సంగతి చెప్పినాడు కాబట్టి సరిపోయింది. యీ ఫారంలో బహదూర్ సంతకం కూడా వుంది. కావాలంటే వెరిఫై చేసుకోండి" అన్నాడతను ముక్తసరిగా.

"అది బహదూర్‌సార్ చేవ్రాలేనని నమ్మకమేముంది?" జీపుచుట్టూ వలయాకారంలో నిలబడి పోయిన గుంపులోంచీ యెవరో ప్రశ్నించారు.

"ఆ కాగితంలో సాక్షుల సంతకాలు కూడా వున్నాయి. నేనక్కడ డీయంవోను. కావాలంటే పోలీసుల్ని కూడా పిలిపించండి" అన్నాడతను సవాలు విసురుతున్నట్టుగా. తర్వాత మెల్లగా పక్కకు తిరిగి జీపులోంచీ దిగిన వ్యక్తులను చూస్తూ "వెళ్ళి బాడీ తీసుకురండి" అని అజ్ఞాపించాడు.

డీయంవో చేతిలోని ఫైలును తీసుకుని రెండు మూడుసార్లు చదివిన తర్వాత "బహదూర్‌సార్ పూర్తిపేరు బహదూర్‌జాన్ అంట" అన్నాడు సాలోచనగా జాన్‌పాల్.

"జాన్ అంటే స్పెల్లింగేందో చూడు. ముసల్మాన్లు గూడా జాన్ అనిపేరుపెట్టుకుంటారు. స్పెల్లింగొకటే తేడా" అన్నాడో గడ్డం యువకుడు.

"యిది జే, యే, యెన్నో జే, యే, ఐ, యెన్నో క్లియర్‌గా తెలియడం లేదు" అని సమాధానం చెప్పాడు జాన్‌పాల్.

గుంపులోంచీ వో వ్యక్తి "ఆగండాగండి. జే,యే,ఐ,యెన్ అయితే జైన్... ఆయన మావోడు. కానీ మావోళ్ళు చచ్చిపోయినప్పుడు చెయ్యాల్సిన సాంగ్యాలు నాకు విలావిరిగా తెలియదు. టౌన్లో వుండే మా సంఘం సెకరట్రీకి ఫోను జేస్తాను" అని గొంతు చించుకున్నాడు.

"నిన్నగాక మొన్న మావూరికొచ్చి పాన్‌బ్రోకరు షాపు తెరిసినోడివి. నీకే అంత ధీమా వుంటే మాకెంతుండాల షేటూ! చర్చికి టీతే కట్టినోడు క్రిస్టియను గాకుండా వుండడు. మా దగ్గిర రుజువు చేసే రశీదులుండాయి" అంటూ జాన్‌పాల్ పిడికిలి బిగించాడు.

"శవాన్ని మాకప్పగించకుండా మీరడ్డం పడితే నేను పోలీసుల్ని పిలవవలసి వస్తుంది. కాండిడేటు మాకు రాసిచ్చిన డిక్లరేషను పవరెంతో, కేసులో తగులుకోని, కోర్టులచుట్టూ తిరుగుతున్నప్పుడు మాత్రమే మీకర్థమవుతుంది" అన్నాడు డీయెంవో కాలరెగరేస్తూ.

వరండాలోని శవాన్ని స్ట్రెచర్‌పైకి దొర్లించాక మెడికల్ కాలేజీ వుద్యోగి "బాడీ నొంటరిగా వదిలి పెట్టి అందురూ జీపును చుట్టుముట్టేసినారు జూడు. యే కుక్కో నక్కో దీన్ని లాక్కోని పోయినా పట్టించుకునే గతి లేదు" అని చెబుతూ నవ్వేశాడు.

శవాన్ని జీబులోకి తరలించేశాక వాళ్ళిద్దరూ బుద్ధిమంతుల్లా వెనకసీట్లో కూర్చునేశారు.

గుంపునంతా వోసారి ధీమాగా కలియజూసిన తర్వాత డీయంవో జీపులో కూర్చున్నాడు. జనమంతా బిక్కమొహమేసుకుని చూడసాగారు. పెద్దగా శబ్దం చేస్తూ జీపు బయల్దేరింది.

బోసిపోయిన తన యింటి వరండాకేసి దిగులుగా చూస్తూ "దూమ్సుడే వరకూ సార్‌ను కాఫిన్‌లో పెట్టి కాపాడలేకపోయినాం. ఆ మెడికల్ స్టూడెంట్ల చేతుల్లో పడి ఆయన బాడీ యెన్ని ముక్క చెక్కలైపోతుందో" అన్నాడు జాన్‌పాల్ గద్గద కంఠంతో.

"ఆయన జాన్‌గాదూ, జాన్నూ గాదూ, జైన్ అంటా వుండారుగదా!" అంటూ వెంకట్రాయలు పాన్‌బ్రోకరుకేసి చూస్తూ కన్నుగీటాడు.

"వీళ్ళెంత వుపాతకులో చూడు. శవాన్ని యమభటుల మాదిరిగా మోసుకోని పోతావుండారు" అన్నాడు మణేగారు పెద్దగా నిట్టూరుస్తూ.

"అయ్యయ్యో! అంత మాటనద్దన్నా. బహుదూర్‌సార్ పుణ్యాత్ముడు. ఆయన్నెత్తుకోని పొయ్యే వాళ్ళు యమభటులయుండరు. వాళ్ళు స్వర్గానికి మోసుకోని పోయే దేవతలే అయ్యుండాల" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి నిస్సారంగా.

"ఆమాట మాత్రం సత్యం. బహుదూర్‌సారు పోయిచేరుకునే చోటు యేదైనా అది మాత్రం స్వర్గమే. తప్పదు" అన్నాడు పాచ్చాసాహేబు బొంగురుపోతున్న గొంతుకతో....

(నవ్వ వీక్లీ 3-11-2004)